УДК 728:5
DOI https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.54

ЕРГОНОМІКА Й ЕСТЕТИКА В ПРОЄКТУВАННІ АПАРТ-ГОТЕЛІВ: СТВОРЕННЯ АДАПТИВНОГО ЖИТЛА ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Шевченко Тамара Вікторівна[1], Гнатюк Лілія Романівна[2]
[1] магістрантка кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки,
Державний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна,
e-mail: 8959036@stud.nau.edu.ua orcid: 0009-0002-2284-7627
[2] кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних технологій дизайну і графіки,
Державний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, Україна,
e-mail: liliia.hnatiuk@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0001-5853-9429

Анотація. У статті представлено сучасну модель апарт-готелів, що поєднує риси класичного готелю та повноцінної квартири.

***Метою** статті є визначення та обґрунтування ключових ергономічних і естетичних засад проєктування апарт-готелів, орієнтованих на потреби внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в умовах повномасштабного воєнного конфлікту. У дослідженні проведено аналіз сучасних наукових підходів до дизайну тимчасового житла, виявлення специфічних вимог різних категорій переселенців, а також формування рекомендацій з урахуванням економічних та психологічних чинників.*

***Методологія.** Дослідження спирається на міждисциплінарний підхід, що поєднує методи аналізу наукової літератури з архітектури, дизайну та психології. Використано публікації у фахових виданнях, звіти міжнародних організацій та результати емпіричних досліджень щодо впливу кольору й просторових рішень на психологічний стан людей у кризових умовах. Для перевірки обґрунтованості концепцій застосовувався метод структурно-порівняльного аналізу планувальних рішень у різних типах тимчасового житла.*

***Результати.** У статті доведено, що грамотне поєднання ергономічних чинників (таких як трансформовані меблі, модульні перегородки, зручне зонування) та естетичних аспектів (таких як нейтральна колірна гама, приємні фактури) сприяє психологічному комфорту переселенців і покращує ефективність використання простору. Запропоновано інструменти, які дозволяють архітекторам і дизайнерам швидко адаптувати апарт-готелі під потреби різних груп мешканців, зокрема сімей з дітьми та осіб із особливими потребами.*

***Наукова новизна** роботи полягає у міждисциплінарному підході до проєктування апарт-готелів, що одночасно враховує економічну доцільність, фізичні та психологічні потреби мешканців, а також вимоги безпеки під час надзвичайних ситуацій. Окрім того, розглянуто можливості подальшого використання таких готелів після завершення конфлікту, що розширює перспективи комерційної або соціальної експлуатації простору.*

***Практична значущість.** Результати дослідження можуть бути використані як основа для розробки нормативів і проєктних рішень під час реконструкції чи*

Shevchenko T., Gnatiuk L. (2025). Ergonomics and aesthetics in the design of apart-hotels: creating an adaptive habitat for internally displaced persons during a full-scale invasion. *Theory and practice of design. Culture and art*. 1(35). P. 516–524,
doi: https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.54

будівництва апарт-готелів. Запропоновані підходи дають змогу швидко переобладнати наявні будівлі або створювати нові об'єкти з урахуванням принципів адаптивності, доступності та психологічної підтримки. Це особливо важливо для місцевих органів влади, волонтерських організацій і приватних інвесторів, що прагнуть забезпечити якісне та безпечне середовище для переселенців.

Ключові слова: дизайн апарт-готелів, внутрішньо переміщені особи, ергономіка інтер'єру, повномасштабний конфлікт, тимчасове житло, модульні рішення, трансформовані меблі, психологічний комфорт, естетика простору, архітектурне планування, економічна доцільність, адаптивність житла, доступність, безпека.

ВСТУП

Унаслідок повномасштабних воєнних дій, що тривають на території України з 2022 року, сотні тисяч громадян змушені були залишити свої домівки й шукати тимчасового прихистку в більш безпечних регіонах [5; 10; 18]. В умовах швидкого зростання числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) виникає гостра потреба у житлових рішеннях, які задовольняли б не лише базові побутові умови, а і сприяли емоційній стабільності та відчуттю захищеності [21]. Традиційні підходи до тимчасового розселення, як-от переобладнання гуртожитків чи спортивних зал, лише частково вирішують проблему і часто виявляються не досить пристосованими для тривалого проживання [2; 19].

Сучасна модель апарт-готелів, поєднуючи риси класичного готелю та повноцінної квартири [20], може стати дієвим варіантом для розміщення людей, які втратили житло. Такі об'єкти здатні забезпечити відносно автономні умови проживання, водночас залишаючись гнучкими у переобладнанні під потреби переселенців. Актуальність і доцільність дослідження зумовлені тим, що грамотно запроєктоване середовище має безпосередній вплив на психологічний комфорт, здоров'я та соціальну адаптацію людей, які опинилися у складній життєвій ситуації [13; 24].

Стаття присвячена аналізу основних засад ергономічного та естетичного підходів до проєктування апарт-готелів з огляду на потреби внутрішньо переміщених осіб у період воєнних дій. Наголошується на тому, як коректний дизайн може полегшити адаптацію мешканців, покращити якість їхнього життя, а також мінімізувати витрати на облаштування чи переобладнання житлових приміщень [24]. Враховуються рекомендації з проєктування громадських будівель із розвинутою соціальною інфраструктурою [6; 7; 17].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання ергономіки та модульності в облаштуванні тимчасового житла набувають популярності протягом останніх десятиріч [11; 12; 15]. Дослідження показують, що правильна організація простору і гнучкі рішення (наприклад, модульні перегородки, трансформовані меблі) істотно підвищують ефективність житлових площ за умов обмеженого метражу [20]. У роботі *Adaptive Interiors in Transitional Housing: Balancing Ergonomics and Aesthetics* [24] наголошується, що продумана ергономіка дозволяє одночасно забезпечити і раціональне використання приміщень, і психологічно сприятливе середовище. Подібні думки висловлюють і українські автори, які досліджують адаптивний дизайн інтер'єрів для різних типів користувачів [13; 14; 16].

Численні дослідження підтверджують суттєвий вплив кольору та фактур на настрій і поведінку людини [9; 19]. Зокрема, експерименти [23] демонструють, що спокійні нейтральні та теплі тони сприяють зменшенню рівня стресу, тоді як занадто яскраві (особливо насичений червоний чи фіолетовий) можуть підвищувати тривожність. У контексті житла для переселенців, які вже перебувають у психологічно напруженому стані, колірні рішення набувають особливої ваги [21].

Звіт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців [25] наголошує на важливості створення безпечних і гідних умов у центрах тимчасового проживання, включно з окремими кухонними зонами та місцями для зберігання особистих речей. Також рекомендується враховувати культурні і соціальні фактори, наприклад, у разі багатонаціонального складу мешканців [22]. В окремих дослідженнях звертається увага на потребу розробити уніфіковані стандарти проєктування приміщень такого типу, аби їх можна було відносно швидко масштабувати й адаптувати під різні регіони та контингенти [21]. При цьому радять орієнтуватися і на класичні довідники з будівельного проєктування [8], зокрема в питаннях базових пропорцій і вимог до житлових площ.

На відміну від класичного готелю, де простір орієнтовано на короткочасне перебування, апарт-готелі дають змогу організувати житло, наближене до повноцінної квартири з кухнею та вітальнею. Це спрощує проблему із забезпеченням переселенців побутом, оскільки мешканці можуть готувати їжу та зберігати речі в особистому просторі [24]. Водночас модель апарт-готелю лишається гнучкою: за необхідності такі номери можна об'єднувати або, навпаки, швидко перепрофільовувати під інші функції, коли ситуація з внутрішньою міграцією зміниться [20]. Сучасні технології також дозволяють застосовувати елементи «розумного будинку» для регулювання мікроклімату та ресурсозбереження [4], що може стати в нагоді і для апарт-готелів, особливо в контексті оптимізації витрат на утримання житла.

Таким чином, сучасний стан проблеми як на глобальному рівні (в контексті вимушеної міграції у різних країнах), так і в Україні (у зв'язку з актуальними військовими діями) свідчить про потребу у чіткому розумінні ергономічних, естетичних та інфраструктурних аспектів, необхідних для проєктування та адаптації апарт-готелів під житло для ВПО [1; 18].

МЕТА

Метою статті є обґрунтування базових принципів поєднання ергономіки та естетики в інтер'єрах апарт-готелів, призначених для внутрішньо переміщених осіб, а також визначення ключових рішень, які забезпечують комфорт, безпеку та психологічну підтримку мешканців в умовах воєнних дій. Досягнення цієї мети сприятиме чіткому формуванню рекомендацій для власників апарт-готелів, архітекторів і дизайнерів щодо забезпечення функціональних і психологічних потреб переселенців.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Апарт-готелі істотно відрізняються від звичайних готелів тим, що вони більшою мірою наближені до формату квартир: кожен номер, як правило, облаштовано мінікухнею або навіть повноцінною кухнею, передпокоєм, окремою зоною сну та гостьовою зоною [5; 24]. У разі перебування переселенців це дає змогу створити «домашній» простір. На відміну від хостелів, де зазвичай пропонуються спільні санвузли та кухні, планувальні рішення апарт-готелів дозволяють мешканцеві мати власні житлові зручності, що суттєво підвищує рівень психологічного комфорту [12; 21].

У класичних готелях коридор зазвичай є транзитною зоною, що не має суттєвого впливу на життєдіяльність мешканців. Натомість в апарт-готелях коридорна частина часто сполучена з мінікухнею або містить додаткові шафи для зберігання одягу. Для переселенців, які можуть мати різний обсяг речей (часом доволі великий набір багажу, привезеного з дому), передпокій має бути досить просторим, щоб забезпечити зручне розміщення валіз і мінімізувати візуальне захаращення приміщення [6; 8].

Згідно з результатами аналізу [20], раціональне функціональне зонування апарт-готелю передбачає наявність хоча б умовно відокремленої кухонної зони, яка може переходити у вітальню з простором їдальні чи робочої зони. Наявність розкладного столу чи барної стійки спрощує щоденне користування та дозволяє легко трансформувати простір: у невеликих номерах, де бракує місця, частину активностей (читання, перегляд телевізора, роботу з ноутбуком) можна поєднати в одному місці.

Спальня може бути або повністю відокремленою кімнатою (якщо дозволяє площа), або ж інтегрованою в загальний простір у вигляді ніші. Для потреб переселенців, особливо родин із дітьми, корисним виявляється принцип «гнучкої» або «модульної» перегородки [24]. Такі перегородки можуть бути мобільними (на коліщатках або з конструкцією, що трансформується) й за потреби забиратися, що дозволяє візуально розширити простір або, навпаки, створити затишну спальну зону [16; 17].

Важливим є питання планування крупномасштабних будівель, де на кожному поверсі може розташовуватися від 10 до 20 апартаментів. За відсутності ліфтів або через можливі перебої з електропостачанням (актуально в кризовій чи воєнній ситуації) необхідно ретельно запланувати «заступні» маршрути. Пандуси, широкі сходові клітини, поручні – усе це важливо для забезпечення доступності осіб з обмеженими можливостями (похилого віку, осіб із інвалідністю, а також сімей із дитячими візочками) [6; 15].

Раціональні планувальні рішення апарт-готелю дозволяють поєднати приватність з автономією, що суттєво підвищує якість проживання, порівняно з типовими гуртожитками чи хостелами. При цьому зберігається можливість масштабувати приміщення під потреби найрізноманітніших категорій переселенців [22].

Як свідчать результати огляду [24], гнучкі меблеві рішення набувають критично великого значення, коли йдеться про тимчасове житло з непередбачуваною тривалістю перебування. Розкладні дивани, ліжка-шахти (заховані в шафах) і столи-консолі дають змогу суттєво змінювати конфігурацію простору впродовж дня: вранці кімната може слугувати мініофісом чи їдальнею, а ввечері трансформуватися у спальню для сім'ї з кількома дітьми [14; 19].

Особливе значення мають простори, які можна використовувати з різною метою: кімната для спільних зборів, що у разі потреби перетворюється на дитячу ігрову або лобі-зону, здатна слугувати «коворкінгом» для дорослих [24]. Такі рішення часто впроваджуються у сучасних апарт-готелях, щоб підвищити їхню привабливість для туристів [20]. Для переселенців же ці простори можуть стати додатковими соціальними осередками, де можна взаємодіяти з іншими родинами, налагоджувати побутову комунікацію тощо. Окрім умеблювання, гнучкість залежить і від того, наскільки легко об'єднати два чи кілька сусідніх апартаментів у більший блок. Такий підхід особливо актуальний, коли приїздить сім'я з кількома дітьми або ж родина, що складається з кількох поколінь [21]. Запроєктовані заздалегідь зони демонтажу чи з'єднання перегородок дають змогу мінімізувати будівельні втручання [8].

Результати показують, що перехід до гнучких модульних систем не повинен іти врозріз із вимогами візуальної привабливості та затишку. Наприклад, перегородки можуть мати оздоблення у спокійній кольоровій гамі, текстиль або дерев'яні елементи [9]. Це важливо, аби мешканці не сприймали таку систему як суто «тимчасову» й холодну; навпаки, вона має викликати почуття «дому» [24].

Універсальність апарт-готелів забезпечується передусім застосуванням конструктивних та дизайнерських гнучких рішень. Такі підходи дозволяють швидко реагувати на зміну кількості та складу переселенців, не втрачаючи відчуття естетичної цілісності простору.

За спостереженнями [23], колірна гама помешкань може сприяти або, навпаки, заважати психологічному розвантаженню. Для ВПО, які перебувають у стані підвищеного стресу через втрату житла, велике значення має відсутність агресивних кольорових контрастів. Найбільш прийнятними визнано пастельні й нейтральні тони: відтінки бежевого, м'якого сірого, світло-зеленого чи блакитного. Яскраві акценти (помаранчевий, жовтий) можуть використовуватися в деталях (подушки, вазони, невеликі картини), але не як основний колір [9; 12].

З огляду на тривалість проживання мешканців (яка може затягнутися на місяці чи навіть роки) значною стає роль якісних і безпечних матеріалів [21]. Використання екологічних фарб без різкого запаху, підлог із ламінату або лінолеуму високої зносостійкості, гіпоалергенних тканин у текстильних виробах – усе це мінімізує ризики для здоров'я [11; 12]. Досвід багатьох проєктів показує, що деякі переселенці мають дітей із підвищеною чутливістю до хімічних речовин, тому питання екологічності набуває додаткового значення [21].

Помірковане використання декоративних елементів (картини, фотографії, рослини) може створювати затишок, нагадувати людям про їхній попередній домашній простір [14]. Певні інтер'єри передбачають «відкриті полиці» або невеликі ніші, де мешканці можуть розміщувати особисті речі (світлини, сувеніри), що полегшує психологічну адаптацію [2]. Водночас важливо не перевантажувати простір декоративними деталями, щоб зберегти функціональність і можливість швидкого прибирання [13].

В умовах, коли фінансова спроможність власників апарт-готелів може бути обмежена, особливо якщо ремонт чи переобладнання здійснюється за державні чи благодійні кошти, питання естетики часто відступає на другий план. Проте досвід проєктів у постконфліктних регіонах [20] показує, що естетично привабливий інтер'єр безпосередньо впливає на ефективність соціальної інтеграції й навіть на зниження тривожності мешканців. На практиці це означає, що вкладання коштів у якісні фарби й базові декоративні елементи може окупитися з точки зору успішності тривалого проживання людей [10].

Правильно дібрані колірна гама, фактури та декор утворюють психологічно комфортне середовище й дають змогу переселенцям швидше адаптуватися [19]. При цьому акцент на заспокійливих тонах і затишних матеріалах не суперечить економічній доцільності, навпаки, сприяє успішній експлуатації апарт-готелю в перспективі.

Одним із ризиків для переселенців може стати відсутність базових соціальних контактів у новому місці [21]. Якщо людина тривалий час залишається у власному номері, ізольованому від інших, це може

призвести до посилення відчуття самотності та тривоги. Тому під час дослідження було проаналізовано приклади успішних апарт-готелів, де передбачено спільні зони для відпочинку, дитячі ігрові кімнати й навіть невеликі «клубні» приміщення [18; 24], де можна проводити зустрічі або групові заняття з психологами.

Іноді в апарт-готелях організовують зустрічі з волонтерами і соціальними працівниками, щоб надати консультації з правових і побутових питань. Деякі проєкти, що підтримуються міжнародними організаціями [25], навіть передбачають створення «ресурсних кімнат», де мешканці можуть знайти інформацію про наявні програми допомоги, курси перекваліфікації чи мовної адаптації. Такі ініціативи допомагають забезпечити не лише комфортні умови проживання, а й можливість вирішення нагальних проблем [1].

Психологічне дослідження, проведене на базі кількох тимчасових прихистків у країнах, що постраждали від конфліктів, вказує на важливість «дружньої» атмосфери інтер'єру [24]. Коли кольорова палітра м'яка, а меблі комфортні й не виглядають «безособовими», люди відчувають себе більш захищено і стабільно, охочіше виходять на контакт із сусідами й волонтерами. Це, своєю чергою, сприяє покращенню морально-психологічного клімату в апарт-готелі [16].

Особливо вагомим є створення зон, де діти можуть гратися або навчатися в більш-менш ізольованому від дорослих просторі – за наявності відповідного контролю безпеки [22]. Наявність невеликого ігрового майданчика всередині будівлі чи у дворі дуже важлива для формування відчуття нормальності побуту. Передбачуваність, стабільність і позитивний емоційний відтінок в організації простору істотно допомагають дітям легше переживати стресові обставини переселення [3].

Психологічна адаптація переселенців значною мірою залежить від того, чи надає апарт-готель не тільки функціональне житло, а й змогу для соціальної взаємодії та отримання необхідної підтримки. Інтер'єрні рішення, а також спеціально відведені приміщення для зустрічей чи дитячих занять можуть відіграти вирішальну роль у покращенні морального стану мешканців.

У більшості аналізованих досліджень наголошується на необхідності оснащення апарт-готелів сертифікованими системами пожежної сигналізації, розміщення вогнегасників на видимих і доступних місцях, а також наявності запасних виходів на кожному поверсі [8; 20]. Для населення, яке перебуває у стресовому стані, наявність чіткого плану евакуації й позначених шляхів виходу суттєво знижує тривогу.

У контексті пандемічних ризиків чи можливих епідемій (напр., грипу) передбачена якісна система вентиляції є особливо актуальною [22]. Апарт-готелі повинні забезпечувати достатню кількість санвузлів – бажано, щоб на кожен номер припадав окремий санвузол [6]. Якщо це неможливо, то варто організувати періодичне прибирання та дезінфекцію спільних зон. Крім того, споруди з однотипним плануванням мають полегшувати обслуговуючому персоналу завдання дотримання чистоти та порядку.

З огляду на воєнну ситуацію, особливо у прифронтових регіонах, критично важливо передбачити можливість швидкого переміщення до підвальних чи спеціально обладнаних укриттів [21]. Якщо сама будівля не має технічної можливості організувати безпечне укриття, потрібно забезпечити мешканцям чітку інформацію про найближче бомбосховище чи захищену споруду. У низці країн передовий досвід пропонує будівництво невеликих заглиблених модульних сховищ поруч із будівлею [22], які можна швидко монтувати та демонтувати.

На нормативному рівні часто постають питання відповідності будівель державним будівельним нормам (ДБН) або аналогічним кодексам у міжнародному контексті [25]. Це охоплює питання дотримання мінімальних площ на особу, інсоляції, звукоізоляції, а також доступу для людей з інвалідністю [13]. Сучасні стандарти (зокрема, європейські) передбачають проєктування ліфтів із шириною дверей, достатньою для крісел колісних, однак в умовах воєнного часу це може бути складно реалізувати через дефіцит ресурсів чи пошкодження інфраструктури.

Безпека й дотримання нормативних вимог є критично важливими компонентами проєктування апарт-готелів для ВПО. Окрім базових протипожежних, санітарних і будівельних норм, варто враховувати додаткові ризики, що виникають у зоні бойових дій або у важкий післявоєнний період.

Із закінченням бойових дій чи зниженням рівня переміщень апарт-готелі можуть бути перепрофільовані під звичайне орендне житло [20]. Уже зараз є економічні моделі, які демонструють вигідність для інвесторів, особливо якщо враховувати можливість державних дотацій чи грантів під час

воєнного стану [1; 10]. Нерідко приватні ініціативи отримують фінансову підтримку від міжнародних організацій, якщо готові забезпечити певний відсоток місць для ВПО безкоштовно або за мінімальну плату [3].

За даними [21] баланс досягається, коли частину апартаментів пропонують на комерційній основі, тоді як інша частина перебуває у «соціальному фонді» для переселенців. Це дає змогу власникам стабільно отримувати прибуток, не перевантажуючи бізнес повністю соціальними функціями, і водночас забезпечувати житлом тих, хто найбільше постраждав. У такому форматі політика адаптивного дизайну (універсальні меблі, поділ простору, доступність) принесе вигоду обом категоріям користувачів [1; 10].

Якщо апарт-готель облаштований у районі, який активно розвивається, то навколо можуть виникати нові об'єкти інфраструктури: магазини, кав'ярні, дитячі клуби тощо. Ці процеси здатні пожвавити місцеву економіку, створити робочі місця для самих переселенців [24]. Такий мультиплікативний ефект вигідний як власникам житла, так і місцевій владі.

Серед ризиків, на які вказують аналітики [1; 20], можна назвати надто велике фінансове навантаження на початковому етапі (реконструкцію чи нове будівництво), складнощі з логістикою в зонах, де йдуть бойові дії, а також невизначеність щодо тривалості конфлікту [3]. Проте саме універсальність і гнучкість апарт-готелів можуть слугувати «страхувальним механізмом»: навіть якщо потреба в масовому розміщенні ВПО зникне швидше, будівлю можна легко переорієнтувати на ринок туризму чи довгострокової оренди [10; 18].

Правильно спроєктовані апарт-готелі мають достатній потенціал для рентабельної комерційної діяльності у післявоєнний період. Економічна доцільність полягає в масштабованості та адаптивності таких об'єктів.

Таким чином, результати дослідження підтверджують гіпотезу про те, що правильне поєднання ергономічних і естетичних рішень в апарт-готелях суттєво підвищує комфорт переселенців та їхню здатність легше адаптуватися до нових умов проживання. Одночасно такі об'єкти стають економічно виправданими для власників навіть у довгостроковій перспективі.

З практичної точки зору впровадження висвітлених рекомендацій допомагає швидко й ефективно переобладнувати наявні готельні споруди під потреби ВПО або ж будувати нові апарт-готелі за універсальними стандартами [22]. Отримані результати також можуть стати основою для майбутніх нормативних документів та прикладних посібників, які визначатимуть оптимальні підходи до забезпечення житлом у кризових ситуаціях.

ВИСНОВКИ

Поєднання ергономіки й естетики є ключовим чинником для створення сприятливого житла в кризових умовах. Апарт-готелі, які спочатку розглядались як рішення для туристичного або бізнес-сегменту, добре підходять для тимчасового розміщення ВПО завдяки можливості забезпечити автономні умови проживання.

Застосування модульних систем і трансформованих меблів сприяє гнучкому використанню простору та економічній доцільності. Такий підхід дає змогу адаптувати номери різної місткості, а також пропонувати базові умови для сімей з дітьми, людей похилого віку та осіб з обмеженими можливостями.

Психологічний аспект, особливо вплив кольорів і декору на настрій, не можна недооцінювати. У ситуації, коли мешканці зазнали стресових переживань через воєнні події, інтер'єр має виконувати додаткову «підтримувальну» роль [24].

Безпека та нормативні аспекти (санітарно-гігієнічні, протипожежні) повинні бути інтегровані в дизайн, оскільки нехтування ними призводить до збільшення ризиків і зниження рівня довіри мешканців до такого житла [8; 25].

Подальше використання апарт-готелів після закінчення конфлікту може бути комерційно вигідним: за потреби їх легко переобладнати у звичайне орендне житло або ж лишити частково доступними для соціальних категорій населення. Економічні розрахунки свідчать про їхню рентабельність, особливо при змішаному фонді (комерційні та соціальні місця) [1; 10].

Таким чином, запропонована модель проєктування апарт-готелів із урахуванням ергономічних і естетичних принципів дає змогу максимально якісно забезпечити тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб під час повномасштабного воєнного конфлікту. Надалі такі напрацювання можуть бути використані для розробки відповідних державних та муніципальних програм, спрямованих на швидке розгортання якісної житлової інфраструктури в умовах кризових ситуацій.

Перспективи подальших досліджень передбачають глибший аналіз соціологічних і психологічних аспектів проживання в апарт-готелях, а також перевірку економічних моделей, що дозволять оптимізувати витрати на створення й утримання таких об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Бовш Л.А., Карсекін В.І. Інвестиційна політика в готельному бізнесі: проблеми теорії і практики : монографія. Харків : ХДУХТ, 2010. 518 с.

[2] Зиміна С.Б. Стилі інтер'єру : посібник. НУБіА. Київ : Довіра, 2018. 359 с.

[3] Карсекін В., Ткаченко Т. Проблеми розвитку готельного господарства в Україні. *Економіка України*. 2013. № 9. С. 14–18.

[4] Кеньо Г.В., Хома В.В. Моделювання розумного будинку в середовищі Cisco Packet Tracer. Практикум : навчальний посібник. Львів : Львівська політехніка, 2022. 104 с.

[5] Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд : навчальний посібник. Львів : Львівська політехніка, 2013. 642 с.

[6] Лінда С.М., Данчак І.О. Пристосування житлового середовища для потреб людей з обмеженими фізичними можливостями : навчальний посібник для студентів базового напряму «Архітектура» та архітекторів-практиків. Національний ун-т «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2002. 128 с.

[7] Мироненко В.П. Архітектурна ергономіка : підручник. Київ : НАУ, 2009. 240 с.

[8] Нойферт Е. Будівельне проєктування : 40-ве вид., перероб. і допов. Київ : Фенікс, 2017. 619 с. : іл., табл.

[9] Олійник О.П., Гнатюк Л.Р., Чернявський В.Г. Основи дизайну інтер'єру : навчальний посібник. Київ : НАУ, 2011. 228 с.

[10] Пуцентайло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навчальний посібник. Київ : Центр навч. літ., 2007. 344 с.

[11] Сьомка С.В. Ергономіка в дизайні : курс лекцій. Київ : НАКККіМ, 2017. 128 с.

[12] Сьомка С.В. Ергономіка та ергодизайн : підручник. Київ : НАКККіМ, 2017. 604 с.

[13] Сьомка С.В. Основи дизайну архітектурного середовища : підручник. Київ : НАКККіМ, 2019. 464 с.

[14] Сьомка С., Антонович Є. Дизайн інтер'єру, меблів та обладнання : підручник. Міністерство культури України; НАКККіМ. Київ : Ліра-К, 2018. 400 с.

[15] Сьомкін С.В., Сьомкін В.В. Ергономіка в дизайн-проєктуванні : навчальний посібник. Київ : НАКККіМ, 2016. 199 с.

[16] Тімохін В.О., Шебек Н.М., Третяк Ю.В. та ін. Основи дизайну архітектурного середовища. Київ : КНУБА, 2010. 395 с.

[17] Третяк Ю.В. Основи проєктування інтер'єру : конспект лекцій для студ. спец. 022 «Дизайн», 023 «Образотворче мист.», 191 «Архіт. та містобуд». Київ : КНУБА, 2020. 81 с.

[18] Шевченко Л.С., Возгорьков С.І. Особливості формування адаптивного житлового середовища. *Архітектурний вісник КНУБА* : науково-виробничий збірник. Вип. 14–15 / відп. ред. П.М. Куліков. Київ : КНУБА, 2018. С. 168–173.

[19] Шумега С.С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єру : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.

[20] Chan S. Modular approaches in post-disaster housing: A global overview. *Habitat International*, 2017. 66. P. 98–105.

[21] Freedman J., O'Keefe T. Designing for displacement: Rethinking refugee shelter through a psychosocial lens. *Journal of Refugee Studies*, 2020. 33(4). P. 960–977.

[22] IASC (Inter-Agency Standing Committee). Guidelines on Temporary Shelter in Emergencies. IASC Publications. 2021. P. 14–19.

[23] Kwallek N., Lewis C.M., Robbins A.S. Effects of office interior color on workers' mood and productivity. *Perceptual and Motor Skills*, 1988. 66(1). P. 123–128.

[24] Shroll D. Adaptive Interiors in Transitional Housing: Balancing Ergonomics and Aesthetics. *Interiors: Design, Architecture, Culture*, 2022. 13(3). P. 201–219.

[25] UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). Global Trends: Forced Displacement in 2021. UNHCR. 2022. P. 7–11.

REFERENCES

[1] Bovsh, L.A., & Karsekin, V.I. (2010). *Investytsiina polityka v hotelnomu biznesi: problemy teorii i praktyky [Investment policy in the hotel business: Problems of theory and practice].* Kharkiv: KhDUKhT. 518 p. [in Ukrainian].

[2] Zymina, S.B. (2018). *Styli interieru: posibnyk [Interior styles: A manual].* Kyiv: Dovira. 359 p. [in Ukrainian].

[3] Karsekin, V., & Tkachenko, T. (2013). Problemy rozvytku hotelnoho hospodarstva v Ukraini [Problems of hotel industry development in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine, 9*, P. 14–18. [in Ukrainian].

[4] Kenio, H.V., & Khoma, V.V. (2022). *Modeliuvannia rozumnoho budynku v seredovyshchi Cisco Packet Tracer. Praktykum [Modeling a smart house in Cisco Packet Tracer environment. A manual].* Lviv: Lvivska politekhnika. 104 p. [in Ukrainian].

[5] Linda, S.M. (2013). *Arkhitekturne proektuvannia hromadskykh budivel i sporud: navchalnyi posibnyk [Architectural design of public buildings and structures: A textbook].* Lviv: Lvivska politekhnika. 642 p. [in Ukrainian].

[6] Linda, S.M., & Danchak, I.O. (2002). *Prystosuvannia zhitlovoho seredovyshcha dlia potreb liudei z obmezhenymy fizychnymy mozhlyvostiamy [Adaptation of the living environment for people with limited physical abilities]: navchalnyi posibnyk.* Lviv: Vydavnytstvo Natsionalnoho un-tu "Lvivska politekhnika." 128 p. [in Ukrainian].

[7] Myronenko, V.P. (2009). *Arkhitekturna ergonomika: pidruchnyk [Architectural Ergonomics: A textbook].* Kyiv: NAU. 240 p. [in Ukrainian].

Shevchenko T., Gnatiuk L. (2025). Ergonomics and aesthetics in the design of apart-hotels: creating an adaptive habitat for internally displaced persons during a full-scale invasion. *Theory and practice of design. Culture and art*. 1(35). P. 516–524,
doi: https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.54

[8] Neufert, E. (2017). *Budivelne proektuvannia [Architect's Data]. 40-ve vydannia, pererob. i dopov.* Kyiv: Feniks. 619 p. [in Ukrainian].

[9] Oliinyk, O.P., Gnatiuk, L.R., & Cherniavskyi, V.H. (2011). *Osnovy dyzainu interieru: navchalnyi posibnyk [Fundamentals of Interior Design: A textbook].* Kyiv: NAU. 228 p. [in Ukrainian].

[10] Putsentaylo, P.R. (2007). *Ekonomika i orhanizatsiia turystychno-hotelnoho pidpryiemnytstva [Economics and organization of tourism-hotel entrepreneurship]: navchalnyi posibnyk.* Kyiv: Tsentr navchalnoi lit. 344 p. [in Ukrainian].

[11] Somka, S.V. (2017). *Erhonimika v dyzaini: kurs lektsii [Ergonomics in design: A course of lectures].* Kyiv: NAKKKiM. 128 p. [in Ukrainian].

[12] Somka, S.V. (2017). *Erhonomika ta erhodyzain: pidruchnyk [Ergonomics and ergo-design: A textbook].* Kyiv: NAKKKiM. 604 p. [in Ukrainian].

[13] Somka, S.V. (2019). *Osnovy dyzainu arkhitekturnoho seredovyshcha: pidruchnyk [Fundamentals of architectural environment design: A textbook].* Kyiv: NAKKKiM. 464 p. [in Ukrainian].

[14] Somka, S., & Antonovych, Ye. (2018). *Dyzyain interieru, mebliv ta obladnannia [Interior, furniture, and equipment design]: pidruchnyk.* Kyiv: Lira-K; NAKKKiM. 400 p. [in Ukrainian].

[15] Somkin, S.V., & Somkin, V.V. (2016). *Erhonomika v dyzain-proektuvanni: navchalnyi posibnyk [Ergonomics in design-projecting: A manual].* Kyiv: NAKKKiM. 199 p. [in Ukrainian].

[16] Timokhin, V.O., Shebek, N.M., Tretiak, Yu.V., et al. (2010). *Osnovy dyzainu arkhitekturnoho seredovyshcha [Foundations of architectural environment design].* Kyiv. 395 p. [in Ukrainian].

[17] Tretiak, Yu.V. (2020). *Osnovy proiektuvannia interieru: konspekt lektsii dlia stud. spets. 022 "Dyzain", 023 "Obrazotvorche myst.", 191 "Arkht. ta mistobud." [Fundamentals of interior design: Lecture notes].* Kyiv: KNUBA. 81 p. [in Ukrainian].

[18] Shevchenko, L.S., & Vozhor'kov, S.I. (2018). Osoblyvosti formuvannia adaptyvnoho zhytlovoho seredovyshcha [Features of the formation of an adaptive residential environment]. *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA – Architectural Bulletin of KNUBA:* naukovo-vyrobnychyi zbirnyk. Issue 14–15. Kyiv: KNUBA. P. 168–173. [in Ukrainian].

[19] Shumeha, S.S. (2004). *Dyzyain. Istoriia zarodzhennia ta rozvytku dyzyainu. Istoriia dyzyainu mebliv ta interieru: navchalnyi posibnyk [Design: The history of the origin and development of design. The history of furniture and interior design].* Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. 300 p. [in Ukrainian].

[20] Chan, S. (2017). Modular approaches in post-disaster housing: A global overview. *Habitat International.* 66. P. 98–105. [in English].

[21] Freedman, J., & O'Keefe, T. (2020). Designing for displacement: Rethinking refugee shelter through a psychosocial lens. *Journal of Refugee Studies.* 33(4). P. 960–977. [in English].

[22] IASC (Inter-Agency Standing Committee). (2021). *Guidelines on Temporary Shelter in Emergencies.* IASC Publications. P. 14–19. [in English].

[23] Kwallek, N., Lewis, C.M., & Robbins, A.S. (1988). Effects of office interior color on workers' mood and productivity. *Perceptual and Motor Skills.* 66(1). P. 123–128. [in English].

[24] Shroll, D. (2022). Adaptive Interiors in Transitional Housing: Balancing Ergonomics and Aesthetics. *Interiors: Design, Architecture, Culture.* 13(3). P. 201–219. [in English].

[25] UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). (2022). *Global Trends: Forced Displacement in 2021.* UNHCR. P. 7–11. [in English].

ABSTRACT

Shevchenko T., Gnatiuk L. Ergonomics and aesthetics in the design of apart-hotels: creating an adaptive habitat for internally displaced persons during a full-scale invasion

The article presents a contemporary aparthotel model that merges the characteristics of a traditional hotel with those of a fully equipped apartment.

Purpose. *The aim of the article is to identify and substantiate the key ergonomic and aesthetic principles for designing apart-hotels oriented toward the needs of internally displaced persons (IDPs) in the context of a large-scale military conflict. The study involves analyzing current scientific approaches to temporary housing design, determining specific requirements of various categories of displaced persons, and formulating recommendations that take into account both economic and psychological factors.*

Methodology. *The research is based on an interdisciplinary approach, combining methods of scientific literature analysis in architecture, design, and psychology. It utilizes publications from professional journals, reports by international organizations, and empirical research findings on how color and spatial solutions affect psychological well-being in crisis situations. The structural-comparative analysis method was employed to verify the validity of the concepts by examining planning solutions in various types of temporary housing.*

Results. *The article demonstrates that a careful blend of ergonomic factors (e.g., transformable furniture, modular partitions, efficient zoning) and aesthetic elements (e.g., neutral color palettes, pleasant textures) enhances the psychological comfort of displaced persons and optimizes space utilization. The authors propose tools that enable architects and designers to quickly adapt aparthotels for different groups of residents, including families with children and people with special needs.*

Scientific novelty. *The study's novelty lies in its interdisciplinary approach to apart-hotel design, which simultaneously addresses economic feasibility, the physical and psychological needs of occupants, and safety requirements during emergencies. Additionally, the article discusses the potential for continued use of such hotels after the conflict, broadening prospects for both commercial and social applications of the space.*

Practical relevance. *The research findings can serve as a basis for developing regulations and design solutions when renovating or constructing aparthotels. The proposed approaches enable rapid reconfiguration of existing buildings or the creation of new facilities that incorporate principles of adaptability, accessibility, and psychological support. This is particularly crucial for local authorities, volunteer organizations, and private investors aiming to provide a high-quality, safe environment for displaced persons.*

Keywords: aparthotel design, internally displaced persons, interior ergonomics, large-scale conflict, temporary housing, modular solutions, transformable furniture, psychological comfort, spatial aesthetics, architectural planning, economic feasibility, housing adaptability, accessibility, safety.

AUTHOR'S NOTE:

Shevchenko Tamara, *Master's Student at the Department of Computer Design and Graphics Technologies of the State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, e-mail: 8959036@stud.nau.edu.ua, orcid: 0009-0002-2284-7627.*

Gnatiuk Liliia, *Candidate of Architecture, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Computer Design and Graphics Technologies of the State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, e-mail: liliia.hnatiuk@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0001-5853-9429.*

Стаття подана до редакції 05.02.2025 р.